

Міністерство освіти і науки України

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

КОБИСЯ АЛЛА ПЕТРІВНА

УДК 377.3.016:004.09 (043.3)

**РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ЗАСОБАМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ**

13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Вінниця – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент **Кадемія Майя Юхимівна**, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті, завідувач.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України **Ничкало Нелля Григорівна**, Національна академія педагогічних наук України, академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих;

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Савченко Ірина Миколаївна**, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, вчений секретар.

Захист відбудеться «15» травня 2013 р. о 12 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, 2-й корпус, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32).

Автореферат розісланий «12» квітня 2013 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Коломієць А.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Перед професійно-технічною освітою в умовах соціокультурних змін, що відбуваються нині в суспільстві, висувається завдання підготовки фахівців, які володіють значним потенціалом, здатних адаптуватися до змінних умов праці і виробництва. Особливої цінності набуває фахівець, спроможний ефективно функціонувати в інформаційному просторі, використовуючи всі можливі ресурси для ефективної професійної діяльності. Ці зміни знаходять віддзеркалення в нових державних освітніх стандартах у вигляді кваліфікаційних вимог до підготовки й професійної діяльності фахівців та є могутнім стимулом оновлення змісту, методів, засобів і форм професійно-технічної освіти.

Проблему підвищення якості професійної освіти порушували неодноразово, проте й нині підготовка майбутнього фахівця не завжди відповідає вимогам часу та потребує вдосконалення. На наш погляд, однією з причин такої ситуації є неготовність до професійної діяльності та подальшої самоосвіти. Найбільш значущими для освіти є мотиви інтересу, мотиви обов'язку та відповідальності, які присутні одночасно, переходячи з одного стану в інший. У процесі цього інтерес є найбільш вагомим мотивом освіти, тому що, по-перше, його не можна повністю задовольнити, оскільки набуття досвіду, оновлення знань, умінь, навичок сприяє подальшому пошуку в сфері, яка цікавить, а по-друге, інтерес породжує творче ставлення до діяльності, тоді як обов'язок і відповідальність впливають значною мірою на здійснення будь-яких дій та операцій, переходячи в процесі діяльності в інтереси. Тому проблема формування інтересу як мотиву професійної освіти та професійної діяльності є надзвичайно важливою та актуальною.

Основні аспекти формування і розвитку пізнавальних інтересів особистості завжди привертала увагу психологів, педагогів, методистів, учителів-практиків. Проблемі пізнавального інтересу в педагогічній і психологічній літературі присвятили низку праць вітчизняні й зарубіжні науковці: І. Бех, Н. Бібік, Л. Божович, В. Вербицький, Л. Виготський, О. Киричук, Г. Костюк, Н. Морозова, Р. Науменко, В. Онищук, В. Оржеховська, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Пометун, О. Синиця, В. Сухомлинський, Т. Сущенко, М. Тукало, Г. Щукіна та ін. В роботах цих науковців розглядаються основні методологічні питання теорії інтересу, його вплив на виховання особистості. Дослідниками відзначається, що інтерес має складну психологічну структуру. В якості теоретичної передумови інтерес розглядається як специфічна спрямованість особистості на конкретні предмети і явища дійсності. Інтереси особистості можуть бути різноманітними і класифікуватися за змістом. Нині зусилля багатьох учених, педагогічних колективів і окремих педагогів спрямовані на пошуки найбільш ефективних форм і методів розвитку пізнавального інтересу в учнів. Упровадження засобів телекомунікацій відкриває принципово нові можливості для управління навчально-пізнавальною діяльністю та її інтенсифікації. В працях відомих науковців: В. Бикова, Р. Гуревича, М. Жалдака, Ю. Жука, М. Згуровського, М. Кадемії, В. Кухаренка, Ю. Машбиця, Н. Морзе, М. Шишкіної та інших доведена ефективність використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для розвитку пізнавальних інтересів у процесі навчання. Проте, незважаючи на те, що є багато напрацювань у сфері використання ІКТ, зокрема засобів телекомунікацій, залишаються ще мало дослідженими можливості та

методика використання засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) під час вивчення предметів професійно-теоретичної підготовки.

Аналіз наукових досліджень показує, що проблемам методології і теорії інформатизації освіти, а також підвищенню ефективності навчання з використанням засобів телекомунікацій приділяється серйозна увага. Проте, огляд літератури свідчить про недостатню увагу до розроблення конкретних методик із використання засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів на різних етапах професійної підготовки фахівців. Теорія розвитку пізнавальних інтересів потребує подальшого уточнення і поглиблення у зв'язку зі швидкою зміною засобів телекомунікацій і технологій. Потреба в цьому також впливає з необхідності застосування засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ. Донині залишаються малодослідженими питання застосування засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена також необхідністю подолання низки **суперечностей**, що притаманні процесу професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників:

– між вимогами сучасного інформаційного суспільства до рівня пізнавальних інтересів кваліфікованих робітників та реальною картиною їхньої професійної підготовки;

– між тенденцією до інформатизації процесів у науці й на виробництві та рівнем впровадження засобів телекомунікацій у навчальний процес ПТНЗ;

– між об'єктивною необхідністю здійснення самопідготовки і перепідготовки, підвищення рівня знань з предметів професійно-теоретичної підготовки за допомогою наявних засобів телекомунікацій і реальним станом розв'язання цієї проблеми.

Все вищенаведене зумовило вибір теми дисертаційного дослідження: **«Розвиток пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів засобами телекомунікацій».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки, плану науково-дослідних робіт Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в межах теми «Теоретичні та методичні основи впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі» (РК № 0100U005521).

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 1 від 29.08.2007 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 29.01.2008 р.).

Мета дослідження – обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.

Об'єкт дослідження – підготовка учнів ПТНЗ до майбутньої професійної діяльності.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови розвитку

пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що рівень пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ буде вищим за таких організаційно-педагогічних умов:

- організація навчально-виховного процесу ПТНЗ з використанням інформаційного освітнього середовища;
- застосування інтерактивних засобів навчання з метою розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ;
- розвиток пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ у процесі виконання телекомунікаційних проектів.

Для досягнення мети і підтвердження гіпотези дослідження були визначені такі **завдання**:

1. Проаналізувати сучасні засоби телекомунікацій з метою їх класифікації та можливостей застосування у навчальному процесі ПТНЗ.
2. Визначити критерії, показники та рівні розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.
3. Розробити модель, обґрунтувати й експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.
4. Укласти методичні рекомендації з розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій для викладачів і майстрів виробничого навчання, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентів педагогічних вищих навчальних закладів.

Нормативною базою дослідження стали положення Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», Концепції професійно-технічної (професійної) освіти, Концепції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки (схвалена розпорядженням КМУ від 27.08.2010 р. № 1723), інших нормативних актів Міністерства освіти і науки України, що регламентують діяльність ПТНЗ.

Теоретико-методологічною основою дослідження є філософські, психологічні та педагогічні ідеї, що відображають сучасні уявлення про розвиток пізнавальних інтересів (І. Бех, Н. Бібік, Л. Божович, В. Вербицький, Л. Виготський, О. Киричук, Г. Костюк, Н. Морозова, Р. Науменко, В. Онищук, В. Оржеховська, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Пометун, О. Синиця, В. Сухомлинський, Т. Сущенко, М. Тукало, Г. Щукіна та ін.); теоретичні здобутки щодо формування і розвитку інтересу (Н. Бойко, В. Корнєв, Л. Косяк, І. Кравцова, В. Марков та ін.); особливості формування і розвитку інтересу (А. Куракіна, Л. Терлецька, Є. Трифонов, Н. Шалатонова та ін.); методичні системи та методики формування і розвитку інтересів (Л. Гриценко, Л. Дзюбко, М. Дригус, Є. Ільїн, Н. Пророк, Л. Собчик та ін.).

Для перевірки гіпотези і розв'язання поставлених завдань була використана сукупність таких **методів дослідження**:

- аналіз філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури, директивних і нормативних документів для з'ясування стану розв'язання проблеми дослідження;
- вивчення та узагальнення інноваційного педагогічного досвіду з упровадження засобів телекомунікацій у навчальний процес ПТНЗ з метою розвитку

пізнавальних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників;

– педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи), під час якого використовувалися такі способи здійснення моніторингу: спостереження; опитувальні методи (бесіди, анкетування, інтерв'ювання); аналіз результатів навчальної діяльності учнів ПТНЗ; тестування (прогностичне, діагностичне) та методи математичної статистики з метою визначення ефективності експериментальної методики.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася у професійно-технічних навчальних закладах Вінницької, Хмельницької, Житомирської та Львівської областей. Усього в експерименті взяли участь 568 учнів із професій 4112 «Оператор комп'ютерного набору», 4112, 4115 «Оператор комп'ютерного набору. Секретар керівника», 4112, 4121 «Оператор комп'ютерного набору. Обліковець», 4112, 7241.1 «Оператор комп'ютерного набору. Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин» і 27 викладачів ПТНЗ.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

– *вперше* теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій (організація навчально-виховного процесу ПТНЗ з використанням інформаційного освітнього середовища, застосування інтерактивних засобів навчання з метою розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ, розвиток пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ у процесі виконання телекомунікаційних проектів);

– *розроблено* модель розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій, критерії, показники та рівні пізнавальних інтересів учнів;

– *удосконалено* методику викладання предметів професійно-теоретичного циклу в підготовці майбутніх кваліфікованих робітників;

– *подальшого розвитку* набули методи та форми розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.

Практичне значення представлене розробленим авторським підходом до впровадження засобів телекомунікацій, діагностичними методиками, електронними навчально-методичними комплексами (ЕНМК) з предметів «Обчислювальна техніка та програмування», «Алгоритмічні мови та програмування», «Системи управління базами даних», «Графічні редактори», електронним навчальним посібником «Діловодство», педагогічним програмним засобом (ППЗ) «Сучасні інформаційні технології та їхнє використання», який складається з навчального та методичного посібників, лабораторного практикуму, мультимедійним навчальним програмним засобом «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології», тестовими завданнями для моніторингу знань учнів з використанням тестових систем «MyTest», «Test-W2», он-лайнного програмного засобу «Майстер-Тест» та інтерактивних форм Google, дидактичними матеріалами для використання у навчальному процесі програмних продуктів Windows Movie Maker, RenderSoft CamStudio, TechSmith Camtasia Studio, Snagit, Movavi VideoSuite, карт знань, розроблених засобами сучасного програмного забезпечення, матеріалами навчальних та позаурочних телекомунікаційних проектів «Комп'ютер і здоров'я: сумісність чи протиріччя?», «Сам собі режисер!»,

«Фінансова незалежність неповнолітніх: реалії та перспективи!» за технологією Intel «Навчання для майбутнього», особистого блогу викладача, веб-сайту гуртка «Intel Inside», методичними рекомендаціями щодо використання засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ, дидактичними матеріалами для використання в навчальному процесі комп'ютерних комплексів (персональний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка) та програмного забезпечення для керування комп'ютерним кабінетом SynchronEyes Classroom Management, NetSupport Manager. Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами ПТНЗ та ВНЗ, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за професіями 4112 «Оператор комп'ютерного набору», 4112, 4115 «Оператор комп'ютерного набору. Секретар», 4112, 4121 «Оператор комп'ютерного набору. Обліковець», 4112, 7241.1 «Оператор комп'ютерного набору. Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин».

Основні результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес професійно-технічних навчальних закладів Вінницької області (довідка № 375 від 01.11.2012 р.); Хмельницької області (довідка № 247 від 16.10.2012 р.), Житомирської області (довідка № 258 від 18.10.2012 р.), Львівської області (довідка № 432 від 02.11.2012 р.).

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення і результати дослідження обговорювалися на міжнародних наукових конференціях «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Київ-Вінниця, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012), «Модернізація освіти: пошуки, проблеми, перспективи» (Масандра, 2007), «Педагогіка вищої школи XXI століття та формування національної гуманітарно-технічної освіти (Харків, 2010); Всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Освітнянські обрії: реалії та перспективи» (Київ, 2007), «Теорія і практика професійно-технічної освіти в контексті інтеграції України в європейський освітній простір» (Київ, 2008), «Наукові дослідження неперервної професійної освіти в контексті вирішення державної проблеми: забезпечення здоров'я української нації» (Київ-Запоріжжя, 2008), «Дидактичні умови загальноосвітньої підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів (Львів, 2010), «Засоби і технології сучасного навчального середовища» (Кіровоград, 2010); науково-практичних конференціях Інституту математики, фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді» (Вінниця, 2003, 2004), «Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук» (Вінниця, 2005), «Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти» (Вінниця, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011), Актуальні проблеми сучасної науки і наукових досліджень (Вінниця, 2012) та доповідались на науково-методичних семінарах кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2007-2012 рр.), відзначені Дипломами призера Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт 2011» та «Екософт 2012», Дипломами лауреата VIII та IX Всеукраїнських конкурсів «Вчитель-новатор».

Проміжкові результати дослідження двічі на рік (2007–2012 р.) доповідалися на

засіданнях кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Особистий внесок. У навчально-методичному посібнику [25] автору належать розробки лабораторних робіт № 5-8 (2,5 д. а.); у навчальному посібнику [29] – розробки лабораторних робіт № 3-5 (2 д. а.); у навчальному посібнику [36] – розробки лабораторних робіт № 7-11 (3 д. а.); у навчальних посібниках [37-39] – матеріал розділу 6 «Робота з базами даних» та пов'язані з ним лабораторні роботи (6 д. а.); у навчальних посібниках [40-42] – розробки лабораторних робіт частин 1 і 2 (4 д. а.); у статтях, написаних у співавторстві з В. Кобисею, автору належить опис методичних аспектів використання спеціального програмного забезпечення та засобів телекомунікацій у навчальному процесі підготовки кваліфікованих робітників загальним обсягом 1 д. а.

Публікації. Основні результати дослідження відображені в 42 публікаціях (25 одноосібних). З них 10 навчальних посібників, 1 методичні рекомендації, 19 статей у наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України, 12 статей у збірниках наукових праць і матеріалах наукових та науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації 344 сторінки. Основний зміст дисертації викладено на 192 сторінках. Робота містить 16 таблиць і 5 рисунків на 14 сторінках та 18 додатків на 114 сторінках. Список використаних джерел містить 379 найменувань, з них 35 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми дослідження, визначено його мету, завдання та гіпотезу дослідження, його об'єкт, предмет і методи дослідження, розкриті наукова новизна, теоретичне й практичне значення, представлені відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, наведено відомості про публікації та структуру дисертації.

У першому розділі – **«Стан проблеми застосування телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів»** – викладено результати аналізу наявних засобів телекомунікацій в системі професійно-технічної освіти, вивчення вітчизняної та зарубіжної педагогічної і психологічної літератури з питань ролі пізнавального інтересу у підготовці учнів ПТНЗ до професійної діяльності; розглянуто особливості застосування засобів сучасних телекомунікацій у професійній підготовці учнів ПТНЗ; представлена модель розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.

У навчальному процесі кращих ПТНЗ усі доступні нині засоби телекомунікацій поєднані у вигляді інформаційного освітнього середовища (ІОС), що є програмно-технічним комплексом. Воно містить інтелектуальні, професійні, культурні, програмно-методичні, організаційні, технічні ресурси й є могутнім засобом розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Розроблена в дослідженні модель розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій (рис. 1) містить елементи зазначених навчальних технологій. Доведено їх доцільність та розглянуто особливості застосування в підготовці майбутніх кваліфікованих робітників із застосуванням телекомунікацій.

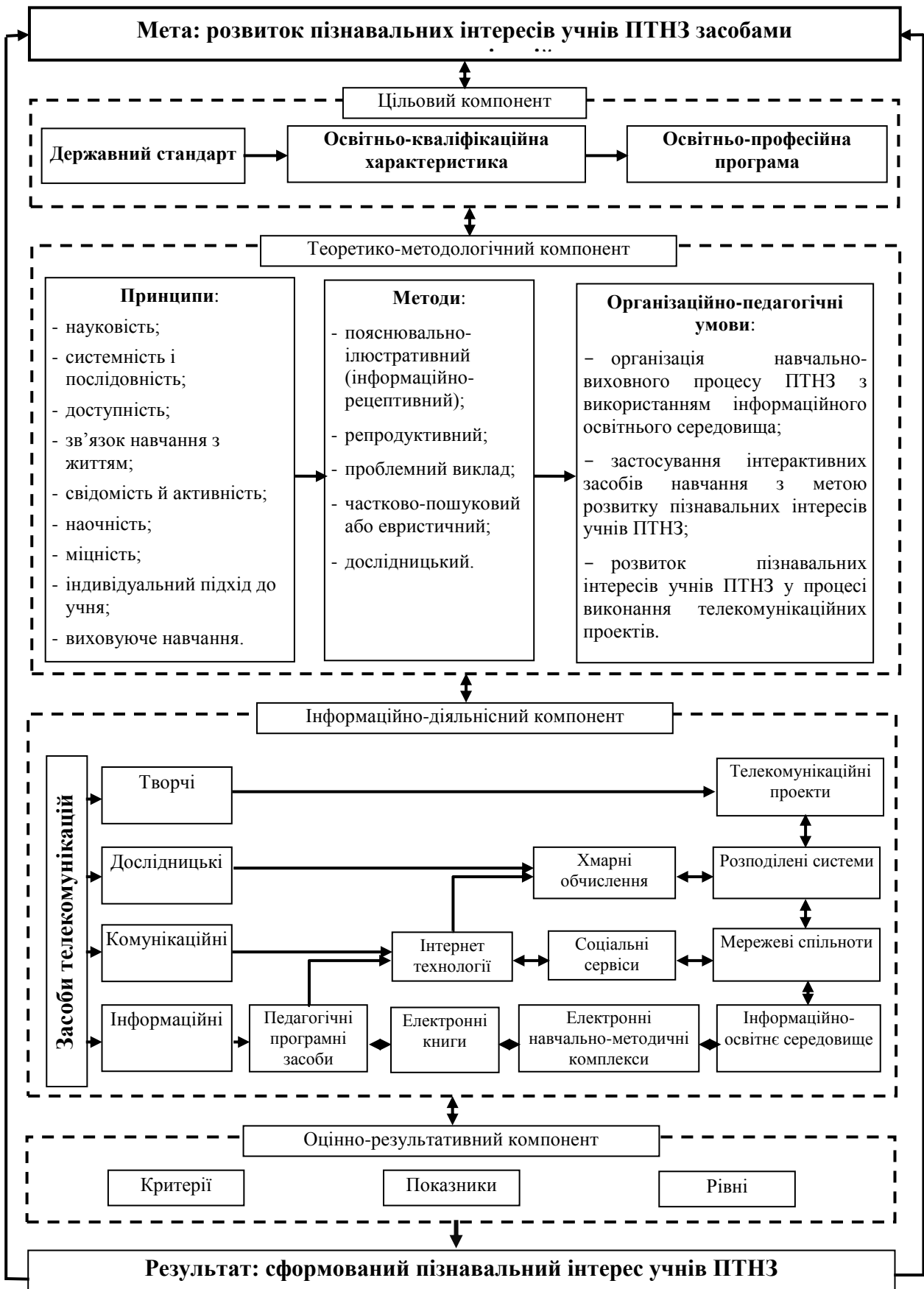

Рис. 1. Модель розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій

Засоби телекомунікацій дозволяють суттєво підвищити рівень пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ, завдяки застосуванню ІКТ, ППЗ, електронних книг, ІОС,

Інтернет-технологій, соціальних сервісів, мережевих спільнот, розподілених систем обробки даних та телекомунікаційних проєктів.

Для аналізу впливу засобів телекомунікацій на рівень розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ була використана система рівнів сформованості пізнавального інтересу, запропонована доктором психологічних наук, професором Г. Ксьонзовою, що покладена в основу оцінно-результативного компоненту моделі розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.

Вивчення впливу засобів телекомунікацій на рівень пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ вимагає практичної перевірки під час навчального процесу. Саме тому модель та організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій були застосовані під час організації та проведення педагогічного експерименту у низці навчальних закладів системи професійно-технічної освіти.

У другому розділі – **«Організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій»** – проаналізовано й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій.

Створення та використання ЕНМК з професійно-теоретичних предметів дозволяє повною мірою застосовувати засоби телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів і є одним із шляхів розв'язання проблеми навчально-методичного забезпечення професійно-теоретичної підготовки у ПТНЗ.

ЕНМК передбачає застосування різних методів і засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ (вивчення проблемних ситуацій, постановку й виконання завдань дослідницького характеру шляхом залучення додаткових джерел тощо) з використанням різноманітних програмних засобів. Підвищення рівня пізнавальних інтересів досягається за рахунок використання ЕНМК, які розроблені з урахуванням можливостей засобів телекомунікацій для вивчення предметів професійно-теоретичного циклу. Під змістом ЕНМК ми розуміємо не тільки ті дидактичні матеріали, які включені до нього як база знань, а й посилання на додаткові ресурси і сервіси Інтернет, приєднані матеріали електронних посібників, педагогічних програмних засобів тощо. Інформаційний матеріал, що міститься в посібниках, доповнюється відеоматеріалами, віртуальними моделями та ППЗ, що забезпечують індивідуалізацію і надають можливість керування навчальною діяльністю учнів. Найбільший ефект надають електронні посібники, в яких інформаційні матеріали розроблені з використанням значної кількості графічних та відеоматеріалів, формування вмінь організовано з використанням віртуальних лабораторій, програм тренажерів, а контролюючі функції виконують мережеві тестуючі системи. Елементи ЕНМК знаходять застосування в організації всіх видів навчальної діяльності викладача з учнями, забезпечують цілісну електронну підтримку дидактичного циклу вивчення загальноосвітніх і професійно-теоретичних предметів.

Стрімкий розвиток відеотехнологій відкрив можливості для розвитку однієї з технологій створення і використання відеозасобів – скрінкастингу. Наочні методи навчання дозволяють викладачу більш якісно за досить малий проміжок часу донести до аудиторії навчальний матеріал. Використання відеоматеріалу особливо доречно, коли матеріал уроку містить практичну інформацію, яка значно полегшує

розуміння навчального матеріалу учнем. Особлива цінність таких наочних засобів навчання полягає в тому, що вони дозволяють візуалізувати цілу низку абстрактних понять і процесів, виробничих технологій та операцій. З цією метою на різних етапах теоретичних уроків зазначених вище ЕНМК нами використано авторські скрінкасти, що демонструють технологічні процеси, прийоми роботи з візуальними елементами програмного забезпечення та іншим обладнанням. Вони були створені засобами сучасного програмного забезпечення, призначеного для запису відеопотоку з екрану монітора: RenderSoft CamStudio, Camtasia Studio, Snagit.

Крім технологій скрінкастингу для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ у процесі вивчення, узагальнення та систематизації знань з професійно-теоретичних предметів на різних етапах уроків нами розроблено і використано: опорні схеми та таблиці: «Конструкції керування», «Створення інтерфейсу додатків у VB», «Створення діаграм в електронних таблицях Excel за допомогою Майстра діаграм», «Види діаграм», «Вікно побудовувача виразів» та ін.; елементи ігрових технологій (ребуси, кросворди, чайнворди, ігрові завдання тощо), що дозволяють одночасно повторити вивчений раніше матеріал, а також здобути нові знання.

Одним із способів створення якісної змістової складової навчального процесу підготовки кваліфікованих робітників засобами телекомунікацій є ППЗ – сучасні високоефективні засоби навчання, розроблені з метою полегшення процесу сприйняття матеріалу учнем. ППЗ становлять цілісну дидактичну систему, засновану на використанні комп'ютерних технологій і засобів Інтернет, що ставить метою забезпечити навчання за індивідуальними і оптимальними навчальними програмами з керуванням навчального процесу. Саме з цією метою нами розроблений ППЗ «Сучасні інформаційні технології та їхнє використання». Суттєвою перевагою його використання є універсальність – можливість використання у самостійній навчальній діяльності учнями, які навчаються за різними професіями.

Гіпертекстова структура ППЗ дозволяє визначити не тільки оптимальну траєкторію вивчення матеріалу, а й зручний темп роботи, спосіб викладу матеріалу, що відповідає психофізіологічним особливостям його сприйняття.

Викладене вище дозволяє стверджувати, що переважна частина наявних методик реалізується з використанням засобів телекомунікацій, використання яких дозволяє створити в навчальному закладі комплексну систему з професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, що містить створені викладачами елементи інформаційно-знанневого блоку ІОС у вигляді ЕНМК, електронних навчальних посібників, ППЗ та комунікаційну складову ІОС і стимулює розвиток пізнавальних інтересів учнів, приводить до підвищення пізнавальної активності й е рушійною силою у формуванні професійних якостей особистості учня ПТНЗ.

Мотивація і розвиток пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ у навчальному процесі суттєво підвищуються за рахунок використання інтерактивних засобів навчання. В дисертаційному дослідженні ми використовували як різновид ІОС – структуру з відкритим контентом у глобальній мережі, організовану за допомогою сучасних засобів телекомунікацій на основі Веб-технологій: блогів, розподілених технологій обробки даних, спільних документів, дошок оголошень, систем чатів, відеоконференцій, вебінарів, підкастів та ін. У такому варіанті, інформаційно-знанневий блок ІОС розроблений з використанням технологій хмарних обчислень.

Розроблений нами блог викладача містить кілька тематичних категорій:

– «Матеріали до уроків» – гіпертекстові посилання на систематизовані за професіями і предметами навчальні матеріали, які розроблені за принципами хмарних обчислень і розміщені у сховищі файлів Google Docs;

– «Карти знань» – матеріали для систематизації, узагальнення та поглиблення матеріалів навчальних предметів й окремих тем. В основі створення таких засобів структурування навчальної інформації лежить технологія майндмепінгу – зручна й ефективна техніка візуалізації мислення й альтернативного запису.

– «Перевірка знань» – тестові завдання поділені на дві групи. До першої віднесені матеріали, розроблені з використанням контрольної-діагностичної системи Test-W2, що використовується з метою здійснення самоконтролю і корекції знань учнів, а до іншої – база тестових завдань для проведення контролю знань учнів ПТНЗ в інтерактивному режимі, розроблена нами за допомогою онлайнового ресурсу Майстер-Тест.

– «Гурток» – Інтернет-сервіс, що функціонує за вікі-технологією, яка розширює можливості блогів під час інтерактивного спілкування учасників навчального процесу. Використовуючи Вікі-технологію, учні й викладач можуть швидко, без будь-яких зусиль розміщувати різноманітні освітні Веб-ресурси, обмінюватись думками, повторно використовувати розміщені матеріали, створювати потужне джерело освітніх ресурсів на основі внеску багатьох учасників.

Сучасні освітні Інтернет-ресурси дозволяють учням в інтерактивному режимі вивчати матеріал, проводити різноманітні дослідження, здійснювати тренування для формування практичних вмінь та навичок, організовувати самоконтроль із застосуванням засобів телекомунікацій і відкритої ІОС, що сприяє розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Одним із інтерактивних методів є телекомунікаційний проект, основою якого є практична спрямованість на результат, який можна побачити, осмислити, застосувати на практиці. Основним призначенням телекомунікаційного навчального проекту є стимулювання інтересу учнів до певних проблем, що допускають володіння базою знань і через проектну діяльність, передбачають розв'язання цих проблем, уміння практично застосовувати одержані знання, розвиток рефлексивного або критичного мислення, пізнавальних інтересів учнів засобами телекомунікацій.

Запровадження телекомунікаційних проектів як одного зі шляхів оновлення методики організації навчально-виховного процесу дає можливість якісно змінити форми взаємодії між учасниками педагогічного процесу, завдяки чому забезпечується підвищення рівня пізнавальних інтересів та самостійності учнів, створюються умови для розвитку в них комунікативних умінь, досвіду співпраці під час виконання парних і групових проектів тощо.

Рівень розвитку пізнавальних інтересів в учнів під час проведення уроків з професійно-теоретичних предметів значною мірою залежить від уміння викладача використовувати в навчальному процесі всі доступні засоби телекомунікацій.

Накопичений уже нині в Україні та за кордоном досвід переконливо засвідчує, що використання засобів телекомунікацій, які реалізують систему інтерактивного навчання, дозволяє організовувати різні види спільної діяльності викладачів і учнів, використовуючи в процесі цього розмаїття засобів і форм самостійної пізнавальної,

практичної і творчої діяльності та дозволяє учням аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу, зробити засвоєння знань більш доступним, конструювати свої знання, сприяє інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, що має позитивне значення для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

У третьому розділі – «**Експериментальна перевірка ефективності організації розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ за допомогою засобів телекомунікацій**» – розглянуто організацію експериментально-дослідної роботи, напрями та методичні прийоми застосування засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ, здійснено діагностику рівня розвитку пізнавальних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників, доведено, що використання засобів телекомунікацій значною мірою впливає на рівень пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Результати експериментально-дослідної роботи засвідчили, що використання засобів телекомунікацій у фаховій підготовці кваліфікованих робітників якісно змінює процес навчання, забезпечує інтенсифікацію самостійної пізнавальної діяльності учнів, створює необхідні умови для саморозвитку та вміння здійснювати неперервне оволодіння новими знаннями і застосовувати їх у своїй майбутній професійній діяльності.

У результаті дослідження виявлено, що комплексне використання засобів телекомунікацій передбачає розроблення та використання різних видів навчальних, демонстраційних і контролюючих програм, комп'ютерних тренажерів та моделей, віртуальних лабораторій, їх поєднання із традиційними засобами навчання, коли підвищується ефективність навчального процесу та зростає рівень пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Для перевірки результативності експериментально-дослідної роботи оцінювалися результати опитувань і тестувань за різними методиками:

- виявлення спрямованості і характеру пізнавальних інтересів (Н. Пророк);
- діагностика навчальної мотивації учнів (Л. Гриценко);
- діагностика навчальної мотивації (Л. Дзюбко);
- тест-опитувальник мотивації досягнення (Л. Терлецька);
- методика для діагностики навчальної мотивації учнів (Н. Шевченко).

Для оцінювання результативності експериментальної методики щодо підвищення рівня пізнавальних інтересів ми знаходили фактичне нормоване відношення t_{ϕ} за критерієм Стюдента. Оскільки ймовірність випадкового розходження кількісних показників рівнів пізнавальних інтересів учнів у контрольних та експериментальних групах виявилась дуже малою (0,05), то можна вважати, що рівень пізнавальних інтересів в учнів експериментальних груп істотно зріс у порівнянні з відповідним показником учнів у контрольних групах. Результати показали, що підвищення рівня пізнавальних інтересів учнів упродовж навчання в ПТНЗ відбулося в обох типах груп (рис. 2), проте в експериментальних групах – це зростання відбулося інтенсивніше.

Експериментальна методика найбільше вплинула на емоційні, пізнавальні та вольові складові пізнавального інтересу, вміння самостійно працювати зі значними

обсягами навчальної літератури, користуватися навчальними комп'ютерними програмами, засобами діагностики, ресурсами Інтернет, визначати професійно значущу інформацію та встановлювати зв'язки між одержаними з різних джерел і в різний час інформаційними повідомленнями. Пояснюємо це тим, що засоби телекомунікацій завдяки поєднанню різних форм презентації навчальної інформації сприяють не лише кращому її засвоєнню, а й розвивають навички з її пошуку та опрацювання.

Рис. 2. Динаміка зростання показників діагностики рівня пізнавального інтересу в контрольних та експериментальних групах

Отже, в порівнянні з традиційними методами організації навчального процесу, навчання з використанням засобів телекомунікацій має значні переваги. Зокрема, відзначимо такі:

- забезпечується висока якість викладання в поєднанні з наочністю, з'являється можливість використання динамічних фрагментів та перетворень зображених на екрані об'єктів;
- забезпечується індивідуальне навчання та високий рівень і об'єктивність контролю в режимі прямого діалогу учня з комп'ютером без втручання викладача;
- забезпечується можливість багаторазового відтворення навчального матеріалу до його повного засвоєння в зручний для учня час;
- доступним є моделювання апаратних засобів та їх вузлів;
- забезпечується можливість використання вбудованих допоміжних програм сервісу та комп'ютерних довідників;
- є можливість підвищення пізнавальної активності учнів за рахунок індивідуалізації навчального процесу.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи показало переваги впровадження в підготовку кваліфікованих робітників у ПТНЗ засобів телекомунікацій та виділених нами організаційно-педагогічних умов для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Результати проведеного дослідження дають підстави вважати, що вихідна методологія є правильною, мети досягнуто, гіпотезу доведено, поставлені завдання розв'язані, що дає підстави зробити такі висновки:

1. Оновлення стандартів професійно-технічної освіти згідно з технічним та технологічним розвитком є актуальним для впровадження в навчально-виховний процес засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Аналіз технологій та наявних засобів телекомунікацій дозволив виділити такі основні їх групи: інформаційні, комунікаційні, дослідницькі, творчі. На основі аналізу стану розвитку та можливостей впровадження в навчальний процес ПТНЗ для кожної групи виділено засоби телекомунікацій, використання яких значно покращує ефективність навчального процесу підготовки майбутніх кваліфікованих робітників та підвищує рівень пізнавальних інтересів учнів:

- до інформаційних нами віднесено ППЗ, електронні книги, ЕНМК та ІОС;
- комунікаційні можливості засобів телекомунікацій найбільш повно, на нашу думку, виконують Інтернет-технології, соціальні сервіси й мережеві спільноти;
- до дослідницьких засобів телекомунікацій ми віднесли розподілені системи і хмарні обчислення;
- серед усіх розглянутих нами засобів телекомунікацій творчі здібності учнів найкраще розвивають телекомунікаційні проекти, віднесені нами до групи дослідницьких засобів телекомунікацій.

2. На основі аналізу педагогічної та психологічної літератури, присвяченої проблемам пізнавальних інтересів, нами визначено критерії та рівні розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ, котрі враховують специфіку професійної діяльності майбутнього кваліфікованого робітника й розкриваються через систему показників, які їх характеризують:

- відсутність інтересу – інтерес практично не визначається (виняток – позитивні реакції на яскравий і цікавий матеріал): безособове або негативне ставлення учня до розв'язання будь-яких навчальних завдань; більш охоче виконує звичні дії, ніж освоює нові;
- реакція на новизну – позитивні реакції виникають тільки на новий матеріал, що стосується конкретних фактів (але не теорії): учень пожвавлюється, ставить запитання про новий фактичний матеріал, підключається до виконання завдання, пов'язаного з ним, проте тривалої стійкої активності не виявляє;
- цікавість – позитивні реакції виникають на новий теоретичний матеріал (але не на способи розв'язання): учень пожвавлюється і задає питання досить часто, включається у виконання завдань, але інтерес швидко зникає;
- ситуативний інтерес – виникає до способів розв'язання нового окремого одиничного завдання (але не до системи завдань): учень включається в процес вирішення завдання, намагається самостійно знайти спосіб розв'язання і довести завдання до кінця; після завершення роботи над завданням інтерес вичерпується;
- стійкий пізнавальний інтерес – виникає до загального способу розв'язання завдань (але не виходить за межі досліджуваного матеріалу): учень охоче включається в процес виконання завдань, працює тривало і стійко, приймає пропозиції знайти нові застосування знайденому способу;
- узагальнений пізнавальний інтерес – виникає незалежно від зовнішніх вимог і

виходить за рамки досліджуваного матеріалу, він неодмінно орієнтований на загальні способи розв'язання системи завдань: інтерес – постійна характеристика учня; учень проявляє виражене творче ставлення до загального способу вирішення завдань, прагне одержати додаткові відомості, проявляється мотивована вибірковість інтересів.

3. Розроблена модель розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій та методика підвищення рівня пізнавальних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників засобами телекомунікацій. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій: організація навчально-виховного процесу ПТНЗ з використанням ІОС, застосування інтерактивних засобів навчання з метою розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ, розвиток пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ у процесі виконання телекомунікаційних проєктів. Експериментально доведено, що використання організаційно-педагогічних умов значною мірою впливає на рівень пізнавальних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників; вдосконалена методика викладання предметів професійно-теоретичної підготовки з використанням засобів телекомунікацій; подальшого розвитку набули методики використання засобів телекомунікацій у професійно-технічній освіті.

4. Укладено методичні рекомендації щодо застосування засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ для викладачів і майстрів виробничого навчання, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентів педагогічних вищих навчальних закладів.

До напрямів подальших досліджень цієї проблеми відносимо впровадження в навчальний процес хмарних технологій, розподілених систем обробки даних, широке впровадження елементів віртуальних лабораторій, порівняльний аналіз наявних зарубіжних та вітчизняних технологій використання засобів телекомунікацій у навчальному процесі з метою визначення найбільш ефективних для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. **Кобися А. П.** З досвіду впровадження дистанційного навчання / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 2. – Ч. 1. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2002. – С. 422-426.

2. **Кобися А. П.** З досвіду підвищення кваліфікації педагогічних працівників засобами дистанційного навчання / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 3. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2003. – С. 217-220.

3. **Кобися А. П.** Підвищення кваліфікації педагогічних працівників засобами дистанційного навчання / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Теоретичні і методичні засади розвитку професійно-педагогічної освіти у контексті європейської інтеграції : зб. наук. праць. – Вип. 3. – К. : Національна обсерваторія, 2003. – С. 132-137.

4. **Кобися А. П.** Використання спеціальних програм та спеціалізованого

програмного забезпечення в навчальному процесі / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 4. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – С. 225-230.

5. **Кобися А. П.** Активізація пізнавальної діяльності учнів ПТНЗ на основі використання інформаційних технологій / А. П. Кобися // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : зб. наук. праць. – Вип. 3. – Хмельницький : РВЦ ХНУ, 2005. – С. 87-92.

6. **Кобися А. П.** Застосування інтерактивної дошки Smart Board в навчальному процесі / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 8. – Вінниця : ООО Планер, 2005. – С. 142-147.

7. **Кобися А. П.** Формування мотивів пізнавальної діяльності учнів у процесі вивчення програмування / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 9. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2006. – С. 253-257.

8. **Кобися А. П.** Використання інтерактивної дошки SMART BOARD / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 11. – Вінниця : ВДПУ, 2006. – С. 452 -456.

9. **Кобися А. П.** Професійна спрямованість навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів ПТНЗ / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Вип. 12. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2006. – С. 129-132.

10. **Кобися А. П.** Використання інтерактивних технологій на уроках комп'ютерних дисциплін / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 14. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2007, – С. 157-160.

11. **Кобися А. П.** Формування пізнавальної активності учнів ПТНЗ у системі позаурочної роботи / А. П. Кобися // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. праць. – Вип. 1. – Львів : ЛДУ БЖД, 2006. – С. 341-347.

12. **Кобися А. П.** Формування пізнавальної активності учнів ПТНЗ через систему позаурочної роботи / А. П. Кобися // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. праць. – Вип. 1. – К. : НМЦ ПТО, 2008. – С. 341-347.

13. **Кобися А. П.** Активізація пізнавальної діяльності учнів ПТНЗ на основі використання інтерактивних комп'ютерних технологій / А. П. Кобися // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 2. – С. 105-113.

14. **Кобися А. П.** Використання мережевих соціальних сервісів для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ / А. П. Кобися // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2010. – № 1-2. – С.124-130.

15. **Кобися А. П.** Розвиток творчої активності студентів ВНЗ на основі використання технології "портфоліо" / М. Ю. Кадемія, А. П. Кобися // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Тovaжняцького, О. Г. Романовського. – Вип. 23-24 (27-28). – Харків : НТУ "ХПІ", 2009. – С. 115-125.

16. **Кобися А. П.** Використання засобів телекомунікацій у проектній діяльності учнів ПТНЗ: переваги і недоліки / А. П. Кобися // Вісник ЛДУ БЖД: зб. наук. праць. – Ч. 3. – 2010. – № 4. – С. 91-96.

17. **Кобися А. П.** Розвиток пізнавальних інтересів учнів засобами соціальних сервісів Internet / А. П. Кобися // Наукові записки. – Вип. 90. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С. 131-133.

18. **Кобися А. П.** Застосування телекомунікаційного освітнього середовища у навчальному процесі ПТНЗ / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 28. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2012. – С. 166-170.

19. **Кобися А. П.** Педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій / А. П. Кобися // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 31. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2012. – С. 146-151.

20. **Кобися А. П.** Розвиток пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій: методичні рекомендації / А. П. Кобися. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2012. – 128 с.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

21. **Кобися А. П.** З досвіду впровадження електронного підручника за спеціальністю «Діловодство» / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді : зб. наук. праць. – Вип. 9. – Вінниця : ДОВ Вінниця, 2003. – С. 51-53.

22. **Кобися А. П.** Використання спеціалізованого програмного забезпечення для підготовки фахівців / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді : зб. наук. праць. – Вип. 10. – Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – С. 70-72.

23. **Кобися А. П.** Використання продуктів Smart Technologies Inc. у процесі формування професійних знань учнів профтехучилищ / А. П. Кобися // Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук : зб. наук. праць. – Вип. 2. – Вінниця : ТОВ Планер, 2005. – С. 463-466.

24. **Кобися А. П.** Використання Microsoft Office Visio у процесі формування професійних знань учнів профтехучилищ / А. П. Кобися, В. М. Кобися // Освітнянські обрії: реалії та перспективи : зб. наук. праць. – Вип. 1. – К. : ІПТО, 2007. – С. 268-272.

25. **Кобися А. П.** Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні предметів шкільного курсу / А. П. Кобися, В. М. Кобися, М. Ю. Кадемія, О. А. Подзігун. – Вінниця : ВДПУ, 2008. – 232 с.

26. **Кобися А. П.** Інформаційно-телекомунікаційні технології вивчення курсу «Графічні редактори» / А. П. Кобися // Теорія і практика професійно-технічної освіти в контексті інтеграції України в європейський освітній простір: тези звітної науково-практичної конференції / за заг. ред. В. О. Радкевич. – Ч. 1. – К. : Всукр. інформ.-аналіт. центр ПТО, 2008. – С. 67-69.

27. **Кобися А. П.** Розвиток пізнавальної активності учнів ПТНЗ засобами мультимедіа / А. П. Кобися // Теорія і практика професійно-технічної освіти в контексті інтеграції України в європейський освітній простір: тези звітної науково-практичної конференції / за заг. ред. В. О. Радкевич. – Ч. 2. – К. : ВІАЦ ПТО, 2008. – С. 8-10.

28. **Кобися А. П.** Розвиток пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій / А. П. Кобися // Актуальні проблеми математики, фізики та

технологічної освіти : зб. наук. праць. – Вип. 6. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2009. – С. 325-328.

29. **Кобися А. П.** Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: навчальний посібник / А. П. Кобися, В. М. Кобися. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2010. – 104 с.

30. **Кобися А. П.** Роль і місце комп'ютерних систем у розвитку пізнавальних інтересів учнів профтехучилищ / А. П. Кобися // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Товажняцького, О. Г. Романовського. – Вип. 27(31). – Ч. 2. – Харків: НТУ «ХП», 2010. – С. 90-96.

31. **Кобися А. П.** Активізація пізнавальної діяльності учнів засобами Flash-технологій в позаурочній роботі / А. П. Кобися, К. А. Грицишина // Актуальні проблеми математики, фізики та технологічної освіти : зб. наук. праць. – Вип. 8. – Вінниця : ФОП Данилюк В. Г., 2011. – С. 407-411.

32. **Кобися А. П.** Навчальний телекомунікаційний проект «Кредит як спосіб стати самостійним» / А. П. Кобися, А. В. Максимчук // Актуальні проблеми математики, фізики та технологічної освіти : зб. наук. праць. – Вип. 8. – Вінниця : ФОП Данилюк В. Г., 2011. – С. 407–411.

33. **Кобися А. П.** Оцінювання досягнень студентів за допомогою Веб-портфоліо / М. Ю. Кадемія, А. П. Кобися // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вип. 35. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2011. – С. 77-83.

34. **Кобися А. П.** Використання онлайн-систем моніторингу якості знань учнів у складі електронного навчально-методичного комплексу / А. П. Кобися // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. праць. – Вип. 1. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 12–15.

35. **Кобися А. П.** Використання засобів телекомунікацій у проектній діяльності учнів ПТНЗ / А. П. Кобися // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Товажняцького, О. Г. Романовського. – Вип. 35. – Харків : НТУ «ХП», 2011. – С. 472-478.

36. **Кобися А. П.** Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі. Соціальні сервіси та онлайн-офіс : навчальний посібник. / Кадемія М. Ю., Кобися А. П., Кобися В. М. – Вінниця : Ландо, 2012. – 172 с.

Опубліковані праці, які додатково відображають результати дослідження:

37. Сучасні інформаційні технології та їхнє використання: навчальний посібник / [Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, М. Ю. Кадемія, **А. П. Кобися**, В. М. Кобися]. – Вінниця : “Діло” СПД Криворука В. В., 2006. – 631 с.

38. Сучасні інформаційні технології та їхнє використання: методичний посібник / [Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, М. Ю. Кадемія, **А. П. Кобися**, В. М. Кобися]. – Вінниця : ВДПУ, 2006. – 131 с.

39. Сучасні інформаційні технології та їхнє використання: лабораторний практикум: навчально-методичний посібник / [Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, М. Ю. Кадемія, **А. П. Кобися**, В. М. Кобися]. – Вінниця : “Діло” СПД Криворука В. В., 2006. – 138 с.

40. Спеціальна інформатика (частина 1): навчальний посібник / [Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Н. Т. Тверезовська, **А. П. Кобися**, В. М. Кобися]. – Вінниця : “Едельвейс”, 2007. – 174 с.

41. Спеціальна інформатика (частина 2 в 3-х книгах): навчальний посібник / [Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Н. Т. Тверезовська, **А. П. Кобися**, В. М. Кобися]. –

Вінниця : “Діло” СПД Криворука В.В., 2007. – 430 с.

42. Спеціальна інформатика (частина 3): навчальний посібник / [Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Н. Т. Тверезовська, А. П. Кобися, В. М. Кобися]. –Вінниця : “Діло” СПД Криворука В. В., 2007. – 160 с.

АНОТАЦІЇ

Кобися А. П. Розвиток пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів засобами телекомунікацій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2013.

Дисертаційна робота присвячена проблемі розвитку пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів засобами телекомунікацій. З’ясовано стан проблеми впровадження засобів телекомунікацій в процес підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах з метою підвищення рівня пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

У роботі розглядаються особливості застосування засобів телекомунікацій у процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Визначено і описано організаційно-педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій, показники, критерії та рівні пізнавальних інтересів учнів, модель розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ засобами телекомунікацій. Представлено методичні основи, методику й експериментальний аналіз розвитку пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів засобами телекомунікацій. Здійснено аналіз дослідження ефективності застосування засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

У роботі доведена ефективність застосування засобів телекомунікацій для розвитку пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

Ключові слова: професійно-технічні навчальні заклади, засоби телекомунікацій, пізнавальний інтерес, організаційно-педагогічні умови, інформаційно-освітнє середовище, інтерактивні засоби навчання, телекомунікаційні проекти.

Кобися А. П. Развитие познавательных интересов учащихся профессионально-технических учебных заведений средствами телекоммуникаций. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. - Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки Украины, Винница, 2013.

Диссертация посвящена проблеме развития познавательных интересов учащихся профессионально-технических учебных заведений средствами телекоммуникаций. Выяснено состояние проблемы внедрения средств телекоммуникаций в процесс подготовки квалифицированных рабочих в профессионально-технических учебных заведениях (ПТУЗ) с целью повышения уровня познавательных интересов учащихся.

В работе рассматриваются особенности применения средств телекоммуникаций в процессе подготовки будущих квалифицированных рабочих. Определены и описаны организационно-педагогические условия развития познавательных интересов учащихся ПТУЗ средствами телекоммуникаций, показатели, критерии и уровни познавательных интересов учащихся, модель развития познавательных интересов учащихся ПТУЗ средствами телекоммуникаций. Представлены методические основы, методика и экспериментальный анализ развития познавательных интересов учащихся ПТУЗ средствами телекоммуникаций. Осуществлен анализ исследования эффективности применения средств телекоммуникаций для развития познавательных интересов учащихся ПТУЗ.

В результате исследования выявлено, что основные дидактические принципы реализуются с использованием средств телекоммуникаций на более высоком уровне. Комплексное использование дидактических систем с использованием средств телекоммуникаций предполагает разработку и использование различных видов учебных, демонстрационных и контролирующих программ, компьютерных тренажеров и моделей, их сочетание с традиционными средствами обучения, при котором повышается эффективность учебного процесса.

Разработанные автором дидактические материалы к урокам профессионально-теоретических предметов с использованием программного обеспечения для создания скринкастов имеют значительный педагогический эффект, поскольку используют комплексное влияние на учащихся, в этом случае задействована и зрительная и слуховая память, что позволяет увеличить процент усвоенного материала и повысить познавательный интерес учащихся к новому для них способу подачи учебной информации.

подавляющая часть имеющихся методик реализуется с использованием средств телекоммуникаций, использование которых позволяет создать в учебном заведении комплексную систему профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих, содержащую созданные преподавателями элементы информационного блока информационной образовательной среды в виде электронных учебно-методических комплексов, электронных учебных пособий, педагогических программных средств и коммуникационную составляющую, что стимулирует развитие познавательных интересов учащихся, приводит к повышению познавательной активности и является движущей силой в формировании профессиональных качеств личности ученика ПТУЗ.

Мотивация и развитие познавательных интересов учащихся ПТУЗ в учебном процессе существенно повышаются за счет использования интерактивных средств обучения. В диссертационном исследовании использовано структуру информационной обучающей среды с открытым контентом в глобальной сети, организованной с помощью современных средств телекоммуникаций на основе Веб-технологий: блогов, распределенных технологий обработки данных, общих документов, досок объявлений, систем чатов, видеоконференций, вебинаров, подкастов и др. В таком варианте, информационный блок среды разработан с использованием технологий облачных вычислений.

Повышение уровня познавательных интересов достигается за счет использования электронных учебно-методических комплексов, которые разработаны

с учетом возможностей средств телекоммуникаций для изучения предметов профессионально-теоретического цикла. Информационный материал, содержащийся в комплексах, дополняется видеоматериалами, виртуальными моделями и программными средствами, обеспечивает индивидуализацию и предоставляет возможность управления учебной деятельностью. Наибольший эффект оказывают электронные пособия, в которых информационные материалы разработаны с использованием значительного количества графических и видеоматериалов, формирование умений организовано с использованием виртуальных лабораторий, программ тренажеров, а контролирующие функции выполняют сетевые тестирующие системы.

Результаты исследований свидетельствуют о том, что применение средств телекоммуникаций способствует эффективному усвоению знаний, развивает в учащихся мотивацию к познавательной и будущей профессиональной деятельности, способность к самостоятельному принятию решений и включение в различные виды творческой деятельности.

В работе доказана эффективность применения средств телекоммуникаций для развития познавательных интересов учащихся ПТУЗ.

Ключевые слова: профессионально-технические учебные заведения, средства телекоммуникаций, познавательный интерес, организационно-педагогические условия, интерактивные средства обучения, телекоммуникационные проекты.

Kobysa A. P. Development of cognitive interests vocational schools students telecommunication. – On rights for a manuscript.

The dissertation for obtaining of the degree of candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 - theory and methods of professional education. - Vinnitsia State Pedagogical University named after Mikhailo Kotsyubinsky, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnitsa, 2013.

The thesis is devoted to the development of cognitive interests of students of vocational schools telecommunication. Found out the problem of the introduction of the state of telecommunications in the process of preparing skilled workers in vocational education to enhance cognitive interests of students.

In the paper features of telecommunications in the preparation of future skilled workers. Defined and described the organizational and pedagogical conditions of cognitive interests of vocational students telecommunication, performance criteria and level of cognitive interests of students, organizational and pedagogical model of cognitive interests of vocational students telecommunication. Presented methodological principles, methods and experimental analysis of cognitive interests of students of vocational schools telecommunication. The analysis of the effectiveness of research facilities for the development of cognitive interests of vocational students.

We prove the effectiveness of facilities for the development of cognitive interests of vocational students.

Keywords: vocational education, telecommunications, cognitive interest, organizational and pedagogical terms, interactive learning tools, telecommunication projects.

Підписано до друку 03.04.2013 р.
Формат 60x84/16. Ум. др. арк. 1
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний.
Наклад 100 прим. Замовлення № 77.

ТОВ «Ландо ЛТД»
м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 145
тел.: (0432) 52-33-95

